

Eläinterveys euroina - esimerkkejä maidontuotannosta

Anna-Maija Heikkilä

Luke

ProAgria Maito -valmennus

Helsinki

4.9.2015

Näkökulmia

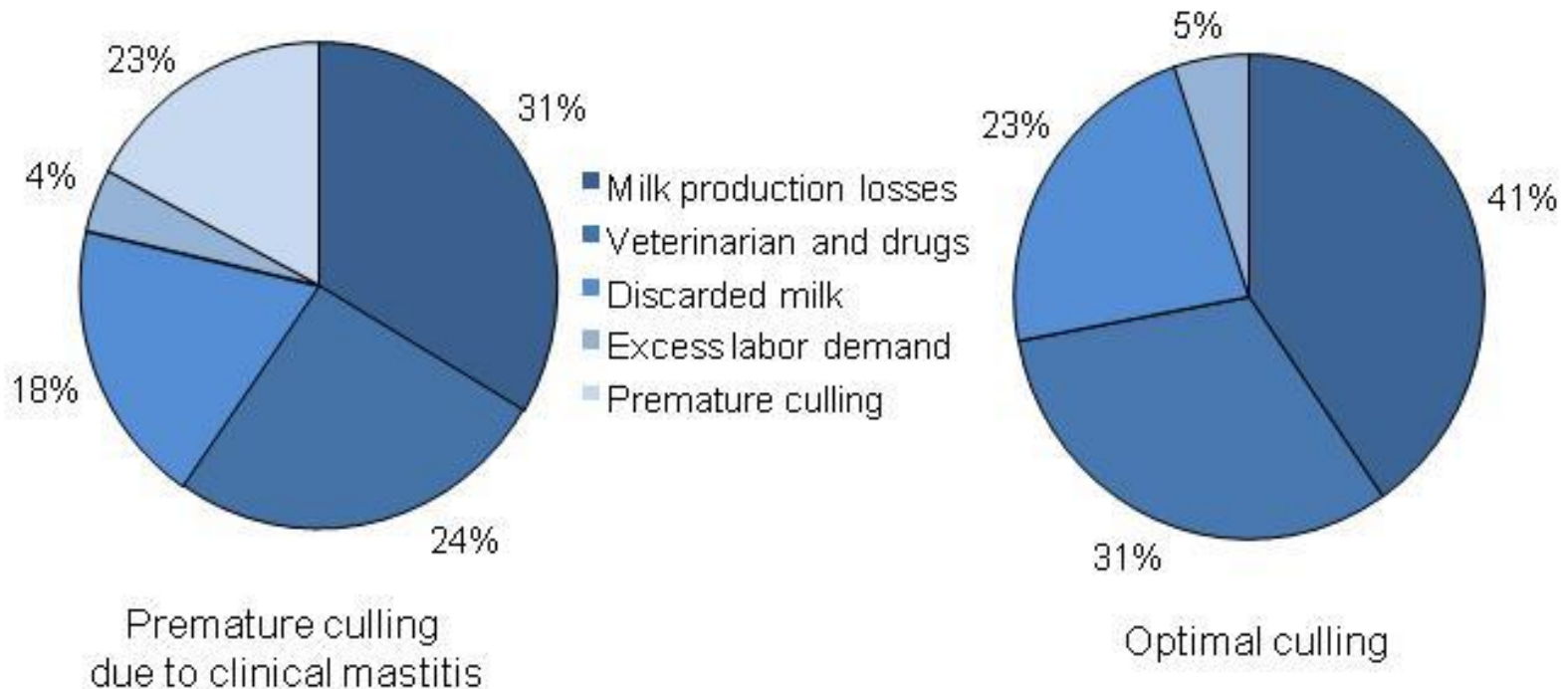
- (Vaaralliset) tarttuvat taudit
- Utaretulehduksen kustannukset
- Heikon hedelmällisyyden aiheuttamat tappiot
- Eläinten kestävyysarvo
- Ostoeläimiin liittyvät riskit
- Säästöjen aiheuttamat lisäkustannukset
- Investoinnit eläinterveyden (ja hyvinvoinnin) eteen
- Välilliset talousvaikutukset
 - Tuottajan hyvinvointi
 - Tuotannon imago
- Kuluttajien maksuhalukkuus

Tarttuvat taudit

- Jos Suomeen leviäisi suu- ja sorkkatauti, siitä aiheutuisi kotieläintiloille, meijereille ja lihateollisuudelle 50-200 milj. € tappiot (Niemi, J.K. & Lyytikäinen, T. , Maaseudun Tiede 4/2014)
 - Suurimmat tappiot elintarvikeviennin häiriintymisestä
 - Hävityskustannukset muutamasta miljoonasta eurosta aina kymmeneen miljooniin euroihin
- Tartuntataudit tulevat sitä kalliimmaksi, mitä myöhemmin ne havaitaan
 - Uusien bakteerien ja virusten aiheuttamat taudit vaikea tunnistaa
 - Viive tunnistamisessa ollut usein 6 -10 viikkoa
 - Tuottajalla ja eläinlääkärillä keskeinen rooli havaitsemisessa ja raportoinnissa !
- Uusien tarttuvien tautien kustannuksia vaikea ennakoida, koska leviämisdynamiikkaa ei tunneta

Utaretulehdus (1)

Cost shares of clinical mastitis

Lähde: Heikkilä, A.-M., Nousiainen, J.I. & Pyörälä, S. 2012. Costs of clinical mastitis with special reference to premature culling. Journal of Dairy Science 95: 139–150.

Utaretulehdus (2)

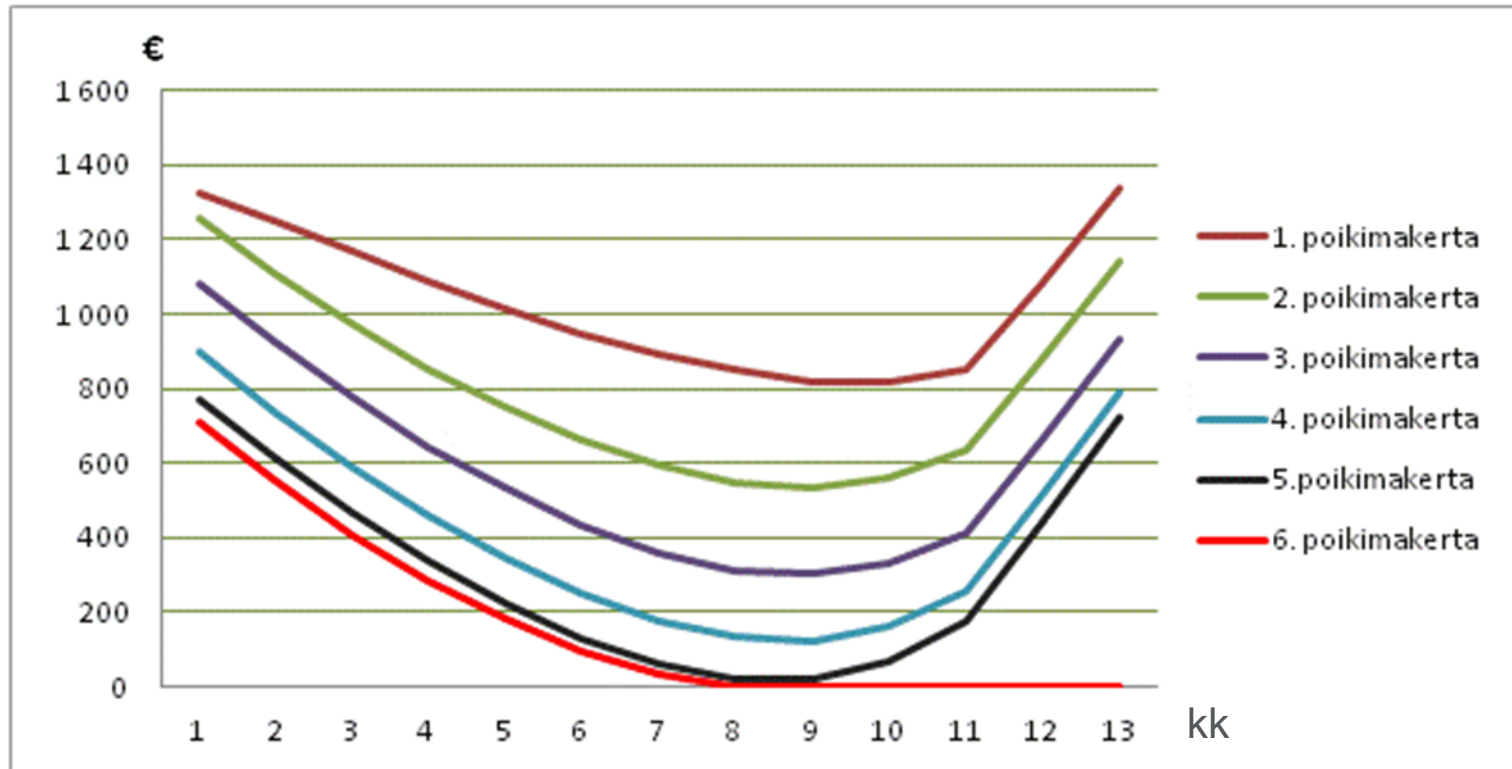
- Kustannus per sairas lehmä
 - Keskimäärin 600 €
 - Ayrshire-lehmällä hieman alle, Holstein-Friesiläis-lehmällä hieman päälle
 - Keskimäärin 470 €, jos ei ennen aikaista poistoa
 - Kustannus vaihtelee suuresti lypsykauden ja lypsykauden vaiheen sekä mahdollisen ennen aikaisen poiston mukaan (runsaasta 100 eurosta noin 1 000 euroon)
 - Keskiarvot painottamattomia keskiarvoja
- Kustannus per vuosilehmä
 - Keskimäärin 170 €
- Kokonaiskustannus (282 900 lehmää)
 - Suuruusluokka 47 milj. €

Lähde: Heikkilä, A.-M., Nousiainen, J.I. & Pyörälä, S. 2012. Costs of clinical mastitis with special reference to premature culling. Journal of Dairy Science 95: 139–150.

Hedelmällisyysongelmat

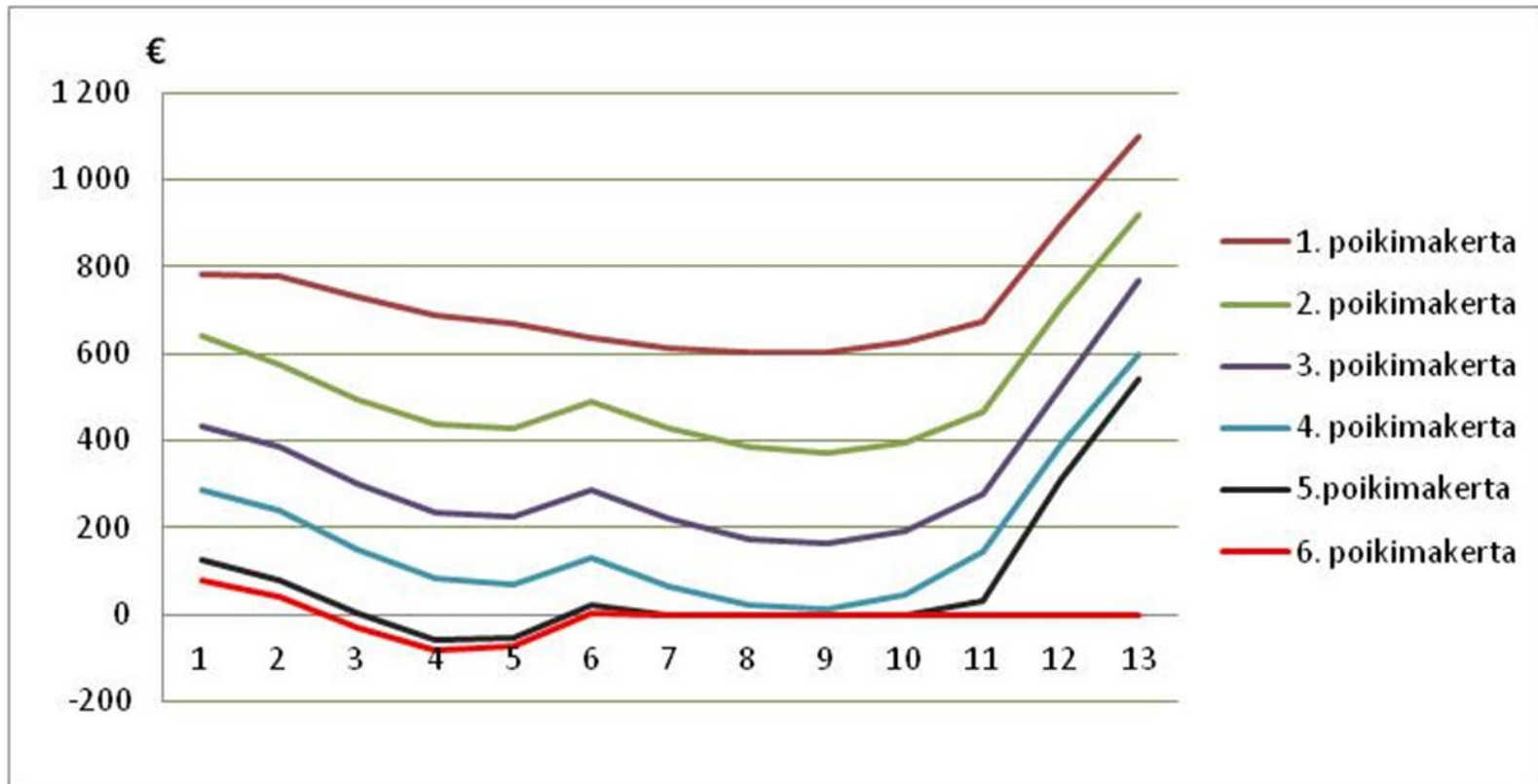
- Hedelmällisyyden taloudelliset vaikutukset moninaiset ja siksi kokonaisuutena vaikeasti määritettävät
 - Välittömät ja välilliset vaikutukset
 - Vaikutukset kustannuksiin ja tuottoihin
- Kaikkia hedelmällisyysongelmien kustannuksia ei voi laittaa eläinterveyden piikkiin
 - Missä määrin on kyse perimästä ja hoidon tasosta?
- Poiston syistä päätellen kyse kuitenkin isosta ongelmasta
 - Se, milloin poisto on taloudellisesti kannattavin ratkaisu, on hyvin tapauskohtaista riippuen mm. ko. lehmän lypsykäyrän muodosta
 - Pääsääntöisesti siemennysten aloittaminen varhain, mutta niiden jatkaminen pidempään kuin tuottajat usein tekevät on taloudellisessa mielessä suositeltavaa (Inchaisri ym. 2011, 2012)

Lypsylehmän kestävyuden arvo (1)

Terveen Holstein-lehmän ennenaikaisesta poistosta aiheutuva tappio poikimakerroittain ja laktaatiokuukausittain (Heikkilä, Nousiainen, Pyörälä (JDS 95:139–150) mallin pohjalta johdettuna)

Lypsylehmän kestävyyyden arvo (2)

Kliinistä utaretulehdusta sairastavan Ayrshire-lehmän ennenaikaisesta poistosta aiheutuva tappio poikimakerroittain ja laktaatiokuukausittain (Heikkilä, Nousiainen, Pyörälä (JDS 95:139–150) mallin pohjalta johdettuna)

Ostoeläimiin liittyvä tautiriski (1)

- Esimerkkinä tarttuva sorkkasairaus (sorkkavälin ihotulehdus, kantasyöpymä, sorkka-alueen ihotulehdus, sorkkavälin ajotulehdus)
- Taudin välittömät kustannukset (hoitotoimenpiteet, hukkamaito, lisätyö) ovat karkeasti 300–350 € lehmää kohti sorkkasairaudesta, karjakoosta, maidon hinnasta sekä eläinlääkärin ja sorkkahoitajan matkakustannuksista yms. riippuen
- Lisäksi taloudellisia menetyksiä ontumisen aiheuttamasta pitkäaikaisesta tuotosmenetyksestä, hedelmällisyyden heikkenemisestä ja lehmien ennenaikaisesta poistosta
- Alentuneen tuotoksen arvo nousee helposti noin 200 euroon, sillä ontuminen heikentää tuotosta (1,5-2,8 kg/pv) jo 2 kk ennen havaittua ontumista ja jatkuu pitkään (4 kk) vielä hoidon jälkeenkin

Lähde: Heikkilä, A-M., Niskanen, O., Ovaska, S., Lappalainen, A. & Tauriainen, J. 2014. Maidontuotannon muutoksessa haasteita ja mahdollisuuksia. MTT Raportti 159, 33 s.

Ostoeläimiin liittyvä tautiriski (2)

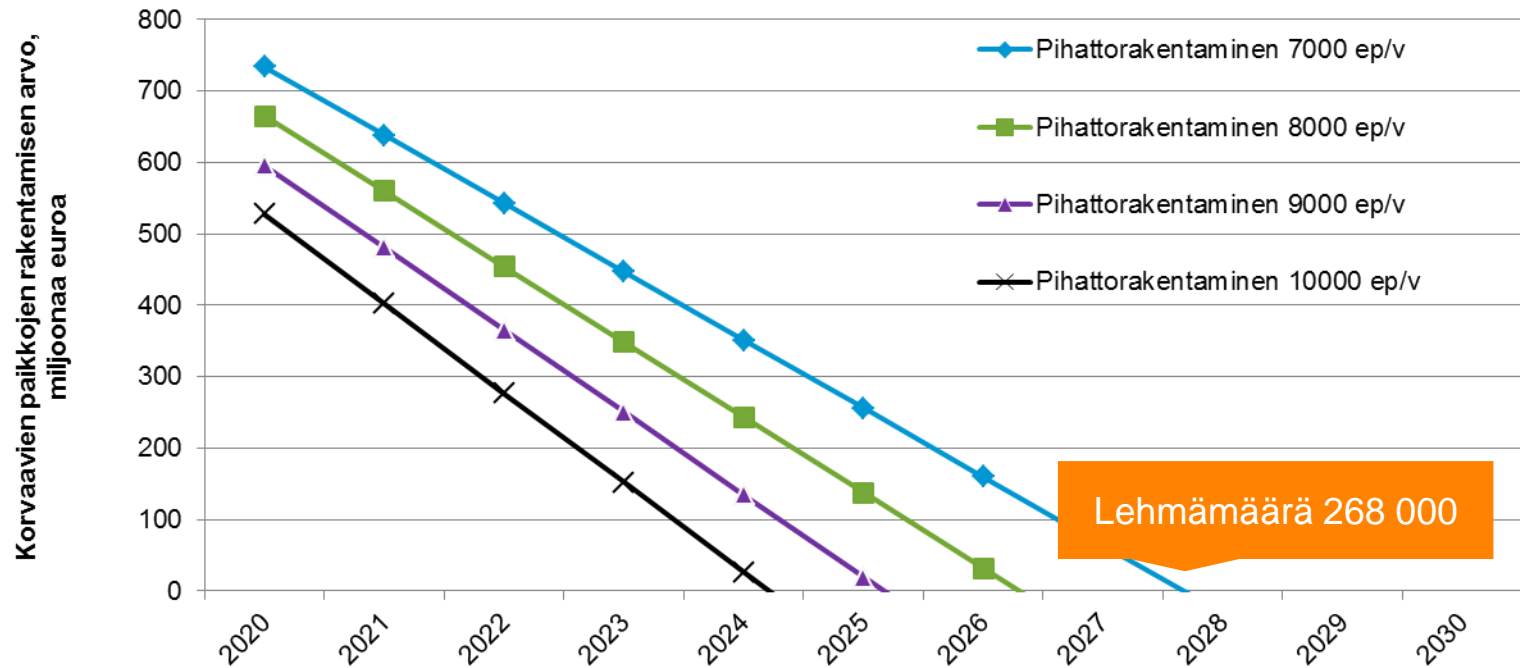
- Tarkastelussa kaikki kannattavuuskirjanpidon lypsykarjatilat vuosilta 2009–2011
- Eläinlääkintäkustannus keskimäärin 49 €/ey tiloilla, jotka olivat kyseisenä vuonna ostaneet eläimiä ja 46 €/ey tiloilla, joille eläimiä ei ollut ostettu. Ero ei ollut tilastollisesti merkitsevää.
- Tuloksessa ei ollut merkitsevää eroa myöskään silloin, kun jako ryhmiin tehtiin edellisvuoden eläinostojen perusteella
- Sen sijaan ero oli merkitsevää, kun jako eläimiä ostaneisiin ja ei-ostaneisiin tiloihin tehtiin pelkästään vanhempien eläinten oston perusteella
- Lehmiä tai hiehoja ostaneilla tiloilla eläinlääkintäkustannus oli keskimäärin 53 €/eläinyksikkö ja muilla tiloilla 45 €/eläinyksikkö
 - Lisäkustannuksia joko tautien ennaltaehkäisystä tai hoidosta

Lähde: Heikkilä, A-M., Niskanen, O., Ovaska, S., Lappalainen, A. & Tauriainen, J. 2014. Maidontuotannon muutoksessa haasteita ja mahdollisuuksia. MTT Raportti 159, 33 s.

Investoinnit eläinterveyden eteen

- Uusien rakennusten mitoitusvaatimukset liittyvät usein eläinten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseen
 - MMM:n asetus tuettavaa rakentamista koskevista rakentamismääräyksistä ja suosituksista (100/01)
 - MMM:n rakentamismääräykset ja –ohjeet (MMM-RMO)
 - Aiheuttavatko vaatimukset ylimääräisiä kustannuksia?
- Tautikierteestä eroon pääseminen voi vaatia investointeja olemassa olevan navetan olosuhteiden parantamiseen
 - Ilmastointi, jaloittelumahdollisuudet, parsimatot yms.
- Investoinnit tautisuojaukseen
 - Isoja rakenteellisia ratkaisuja tai pieniä varustehankintoja

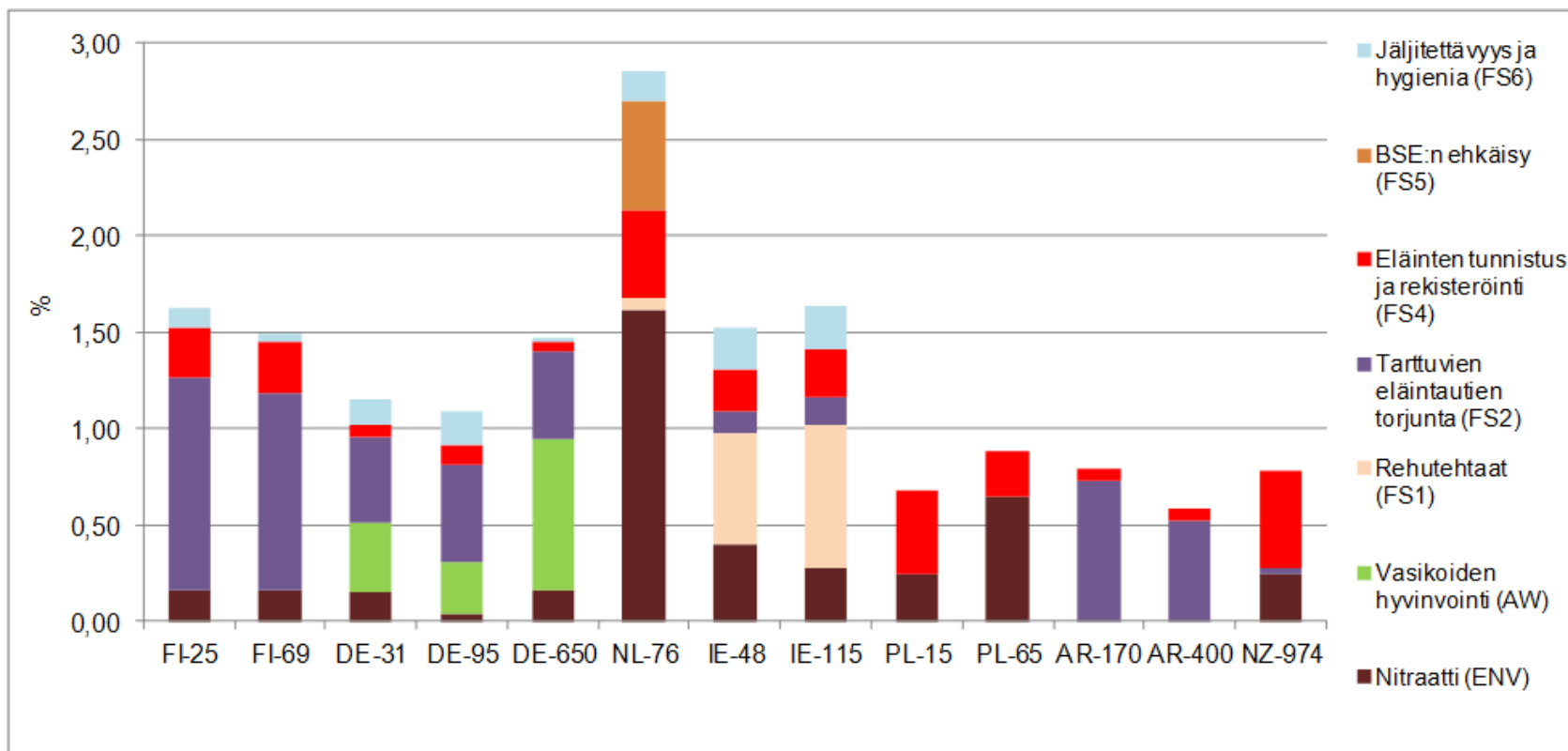
Parsinavetoiden korvaamisen kustannukset

Parsinavettoja korvaavien lypsylehmäpaikkojen rakentamisen kustannukset, jos kokonaislehmämäärä laskee prosentin vuodessa

Lähde: Niskanen, O. & Heikkilä, A.-M. 2014. Selvitys parsinavettojen taloudellisesta merkityksestä nautasektorilla. Julkaisussa: Selvitys nautojen parressa ja pihatossa pidon hyvinvointi- ja talousvaikutuksista. Eläinten hyvinvointikeskus. s. 22-46.

EU-säädösten aiheuttamat kustannukset

EU-lainsäädännön vaikutukset maidon yksikkökustannukseen IFCN-tyyppitiloilla yhteensä ja lainsäädännöittäin, %

Lähde: Ovaska, S. & Heikkilä, A-M. 2013. Suomen maitotilojen rakennekehitys ja kilpailukyky – IFCN- tyyppitilatarkastelu 2001–2011. MTT Raportti 126. 58 s.

Välilliset vaikutukset

- Työhyvinvointi
 - Tuotantoeläimiin liittyvät ongelmat stressin aiheuttaja viljelijöille (Glasscock ym. 2005)
 - Hoitajan jaksaminen heijastuu puolestaan karjan hyvinvointiin ja se edelleen maidontuotannon taloudelliseen tulokseen
- Kuluttajien mielikuva tuotannon eettisyydestä
 - Uutiset ja kuvat sairaista eläimistä leviävät tehokkaasti
 - Voivat alentaa ainakin hetkellisesti maitotuotteiden menekkiä
 - Kysyntä laskee -> hinta laskee

Kuluttajien maksuhalukkuus

- Kuluttajille tarjotaan mahdollisuuksia valita tuotteita, joiden hinta on korkeampi ja joiden tuotantotapa edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia
- ”Vapaan lehmän maito”
 - Tuottajille mm. terveydenhuoltosopimukseen liittyviä vaatimuksia
- Britanniassa ”free range dairy”
 - Takaa eläinten laiduntamismahdollisuuden
- Kuluttajamarkkinoinnissa suomalaisen maidon alhainen bakteeri- ja solupitoisuus toistaiseksi huonosti hyödynnetty ominaisuus
- Maitotuotteiden osalta kuluttajien maksuhalukkuudesta ristiriitaisia tutkimustuloksia
- Kokemusta maksuhalukkuudesta toistaiseksi vasta vähän

Eläinlääkintäkustannusten pienentäminen

- Ennaltaehkäisy edullisempaa kuin jälkikäteen hoito
 - Tautisuojaus ja ostoeläinten tautitodistus
 - Terve eläinainees
 - Toimivat rakenneratkaisut ja puhdas ympäristö
 - Hyvät hoitokäytännöt
 - Tarvetta vastaava ruokinta ja sopiva rehuyhdistelmän koostumus
- Tarpeettomien hoitojen välttäminen ja täsmähoito
 - Esimerkiksi utaretulehduksen hoito bakteerikohtaisesti
 - antibiooteille vastustuskykyisten bakteerien hoitotulokset huonot
- Eläinterveys riippuvainen eläinaineksesta, tuotanto-olosuhteista ja hoitajan tietotaidosta
 - Hyvään tulokseen pääsemiseksi mitään edellä mainituista ei voi laiminlyödä

Kiitos!

anna-maija.heikkila@luke.fi